

vizantija ponovo posećena

Kao senku zapaljene ptice što mine
Nad mutnim ogledalom krvi, kao senku
Ozbiljne vatre od koje se prave sunca
Sanjao sam ti senku, lepoto,

I to je bila velika zlatna ruža
Pokrenuta da se vrti u viru vremena
I raspada se, sferu po sferu, raznošena
Poslušnom krolju vazduha,

A u toj ruži šume na severu, pustinje na jugu,
I vetar što zasipa slanim snegom, gorkim peskom
Zlatne kupole i vrtove kasnog cveća
Nagnute da žare kožu mora,

I na granicama bradati stratezi nesaniče
Očiju crvenih kao nar; mutne klepsidre
I zgužvane karte; mučna nauka rata
Za preostalu zrelost,

Promukli stražari javljaju: strele na severu,
Skakavci na jugu; oklopljeni konjanici
Tonu u pesak, gde ih zatrpa vrela vetar —
Sasušene zlatne bube,
I brodovi zastali na moru, kao pauci
Probodeni iglama popodneva; teške dromone
Sa ostarelim veslačima, nad kojima lepršaju
Sveci s potamnelim mačevima,

A ipak se bje ova izgubljena bitka
Da se ne sruši kula vremena, već nagnuta
U poslednjem vrtu; zlatna skazaljka sunčanika
Sa dugom jesenjom senkom,

I to je moćda jedno tvoje opravdanje, svete
Koji ne prestaješ da budeš nesporazum
Lepote i besmisla, svete nesigurni:
Te izgubljene bitke za zrelost,

Iza kojih ostane kružni talas lepote
Sa uništenim savršenstvom u središtu
I gorkim šećerom lepe razorene krvi, nanesenim
Na grane divljih voćnjaka.

Ivan V. LALIC

TRAJANJA

da se otvori diskusija

...Književno i umjetničko tu-
mačenje historijsko-materijali-
stičke koncepcije pojedinih ele-
menata naše kulturne svijesti
prestavljaju danas osnovno pita-
nje. U okviru najvećeg masov-
nog pokreta u našoj historiji,
koji je revolucionarnom borbom
ostvario principe socijalizma, tra-
že se danas naučna, književna,
umjetnička i ideološka ostvarenja
na intelektualnom podlozi jedne
problematike, koja metodički još
nije ispitana sa stanovišta naj-
elementarnijeg poznavanja inte-
lektualno-moralne, kulturno-hi-
storijske, eslejsko-morfološke,
ekonomske ili sociološke anato-
mije našeg građanskog društva.

Dok u analitičko-kritičkom po-
gledu nijesno svršili ni sa preli-
minarima, mi stojimo pred razno-
vrno i neobično isprepletanim
kulturnim zadacima jednog poli-
tički ostvarenog plana, koji ne
prestavljaju više nikakvu hipotezu
niti kulturno-politički program,
nego državnom politikom odre-
đenu ekonomsku, socijalističku
stavmost.

Parola vlastite socijalističke
književnosti i umjetnosti ne tre-
ba da ostane parolom; ona treba
da se ostvari na svima sektorima
socijalističke kulturne dje-
latnosti, a naročito književnosti,
što je, mislimo, jedan od naj-
osnovnijih preduslova za izgrad-
nju naše socijalističke kulturne
svijesti. Jedan od glavnih zada-
taka naše književnosti i naše
književne kritike bio bi ne da vo-
di diskusije o generalnoj liniji
širokoptezno, na odbrani nekih
materijalističkih misaonih i me-
todičkih principa („grosso mo-
do”), nego da primjenjujući ana-
litičku metodu udje u detaljno
stvarno ispitivanje elemenata na-
še vlastite konzervativne svijesti
u svim njenim vidovima i nian-
sama i u svim njenim trikovima

i načinima. Valjalo bi posvetiti
pažnju historijskom prikazu tih
metoda idealističkih i konserva-
tivnih, da se vidi i pokaže kako
žive i kako djeluju sada već ra-
vno stotinu godina, od toga tri-
desetih godina u okviru jugo-
slovenske državne organizacije.
Trebalo da se otvori diskusija o
marazmu pamćenja, o krivom
procjenjivanju vrijednosti, o
ustrajnosti predrasuda, o kultu
pocjepkanosti, o preuveličavanju
regionalističkih detalja i o po-
manjkanju osnovne historijske
materijalističke koncepcije...

(Iz govora na Kongresu
književnika u Ljubljani;
„Republika” br. 10—11, 1952.)

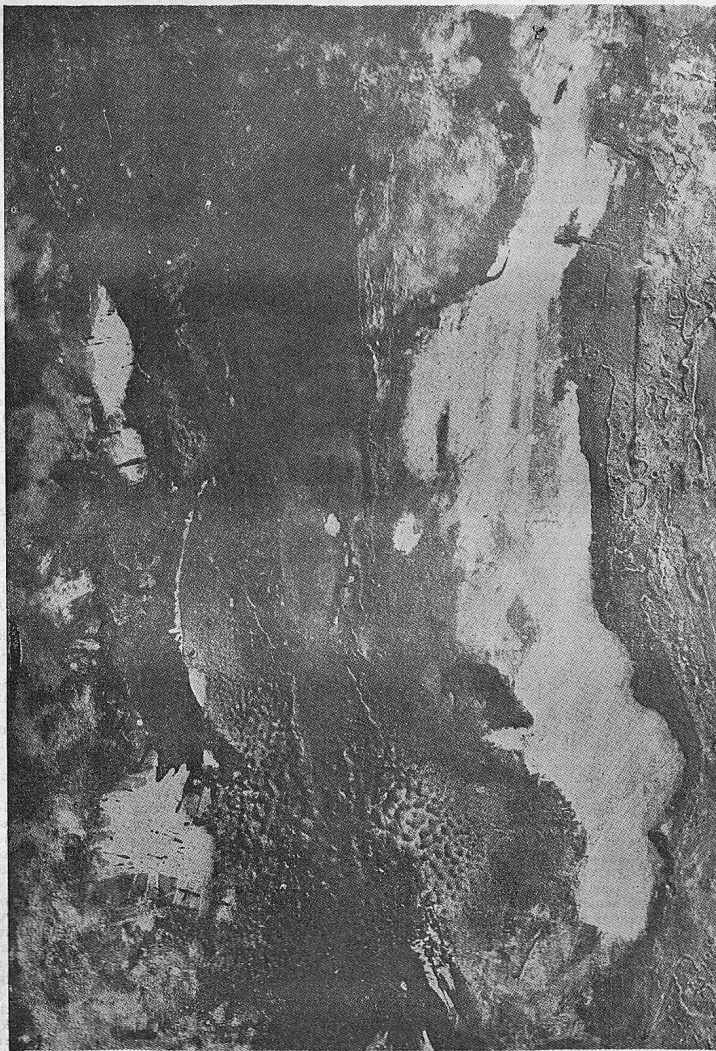
... Kada je riječ o t.zv. kul-
turnoj integraciji, onda je po-
trebno da se kaže, kako je isku-
stvo pokazalo, da se idealisti-
čkim (apstraktnim) propovijedi-
ma tjera jalova retorika, koja
traje već čitavo stoljeće. Ne tre-
ba taj kulturni program uzdići
do „mramorom izvajane besje-
de”, koja često i nije bila drugo
od zdravica ili politička prevara!
U socijalizmu treba pozitivne
kulturnohistorijske vrijednosti ko-
ordinirati po načelu internacio-
nalizma: sve što je pozitivno,
bilo je negacija negativnog tu-
đinskog i okupatorskog elemen-
ta (duha ili sile), a sve što je
zaista bilo poricanje vlastite,
uklete zaostalosti, bilo je pro-
gresivno. Sve što je bilo progres-
ivno treba potvrditi bez obzira
da li je slovenačko, crnogorsko,
makedonsko, hrvatsko ili srpsko
kao slovenačko, kao srpsku ili
kao makedonsku afirmaciju koja
pročišćuje i uzdiže narodnu i kul-
turnu samosvijest svakog našeg
čovjeka, bez obzira kako se je
opredijelio po svojoj narodnoj
pripadnosti. Ako je ta metoda

ispravna, čitav niz fakata potvr-
dit će logičnu tezu, da se za po-
sljednjih šest stotina godina nije
na ovom reljefu dogodilo ništa
pozitivno ili negativno što se ne
bi bilo odrazilo na svim nacional-
nim sektorima podjednako fatalno.
Od provale Turaka do bečke poli-
tike, od venecijanskog prodora do
Dinara, od francuskih i ruskih
provala u ovu zemlju, od vizan-
tijskog perioda i karolinškog do
bečkog Kongresa, od turskog uz-
maka na jug od Save do balkan-
skih ratova, od mačarskih sredi-
dovjernih ratova do Kominfor-
ma, od fašizma do Jajca, 1463—
1943. daleke od patarenske propa-
sti do socijalizma, serije fakata
govore za to, da odozdo djeluje
dublja logika etničkog i geo-
grafskog reljefa, a to što malo-
građanska shema kulturne svijes-
ti izoluje svoje horizonte na de-
talje ili što sitničavom kraiko-
vidnošću detalja hoće da obori
dokaz logične cjeline, to još uvi-
jek ne predstavlja drugo nego bi-
jednu i zaostalul idealističku, da-
kle nekulturnu negaciju istine.
Ove malograđanske sheme na-
rodne svijesti, uslovljene poli-
tičkim i materijalnim okolnosti-
ma davnih i mrtvih stoljeća,
pretvorile su se u bolećiv kam-
panilizam i svojom kraikovidno-
šću i očitim ustupljenjem sve-
obuhvatne kulturne svijesti, one
predstavljaju sužavanje hori-
zonta...

Sve današnje intelektualne pre-
živjelosti smeinje su, koje nose
u sebi veoma velike opasnosti i
pro futuro; uklanjajući ih, mi
smanjujemo vjerovatnost da bi
te neprilike mogle da igraju bilo
kakvu ulogu...

(Iz teksta „O nekim proble-
mima Enciklopedije”, „Re-
publika” br. 2—3, 1953.)

Miroslav KRLEŽA

Luigi teodosi

smedja kompozicija, 1959

LIKOVNI SVET LUIGI TEODOSIJA

Jedna od najneobičnijih karak-
teristika suvremene umjetnosti
svakako je to, da ona najkompli-
ciranije „probleme” izražava po-
nekad na najjednostavniji način.
Istina: samo fragmentarno. No,
zar svako djelo, stvoreno ljud-
skom rukom ne ostaje u biti
uvijek fragmentarno? Dinami-
čnost ljudske volje, njezine pobu-
de i težnje transpirane na
platno ili u skulptorski materijal,
vitaljive su ekspresije, koje umjet-
ničko djelo reproducira.

Luigi Teodosi prepoznao je
osjećaj i snagu materije. On zna-
de, da forma i estetika imaju
različito značenje ako su primi-
jenjeni u različitim sferama.
Svoja estetska iskustva Teodosi
crpi iz oblika u prirodi na taj na-
čin, što od njihovog „realističkog
vida” zadržava vrijednost njihov-
ih unutarnjih recipronih mi-
saonih i duhovnih odnosa. Nje-
gov novi ciklus „Moja zemlja” sa-
činjava desetak platna, koja to-
re jednu kompaktnu, zatvorenu
cjelinu, dinamičnu i ekspresivnu,
punu dramatskih sukoba i kolo-
rističkih izbudjenja. Ona ranija
platna sa izvjesnim nadrealistič-
kim prizvukom košmarnih vi-
zija i kozmičkih asocijacija sa
bijelom na pečeno smeđoj pozad-
ini, koja se gubi u svim nijan-
sama, ili sa crvenim, bijelim i
ultramarnim akcentima zalut-
alim na tamnom fonu ostavljala
su u odnosu na ova recentna još
mnoge otvorene picturalne i
kompozicijske probleme. Sada: pi-
jesak, dijelovi starih izdjalih
mreža, komadići raspadajućih ku-
tija šibica i gotovo trulih gran-
čica služe mu, da bi ostvario

adekvatne realizacije svojih uzbu-
djenja i meditacija na temu
zemlje — zemlje napuštene, zem-
lje izgažene nepoznatim tragovi-
ma, zemlje dotrajale u samotnim
dvorištima predgrađa sa pred-
metima dotrajanim i odbačenim
što vonjaju na trulež i raspada-
nje. Njegov pogled, vanjski i unu-
tarnji, uprt je u zemlju, pod sto-
pala u čijim tragovima on traži
svijet mikrokozma i duhovne
stvarnosti, osluškajući bilo zem-
lje, njezin život, njezino traja-
nje, transformaciju i nestajanje,
pokušavajući da izrazi optičku
realizaciju misli i doživljaja —
tugu i radost, ljubav i život, vri-
jeme i prostor — bogatom i dim-
ničnom kompozicijskom i kolo-
rističkom orkestracijom.

Boris VIŽINTIN

Luigi TEODOSI (Luigi Teodosi)
rođen je 1935 godine u Jesi (Anco-
na), Zivi u Rimu. Pohodio je u-
metničke škole u Rimu i Parizu kod
nastavnika Guttuso-a, Gentili-a,
Mafai-a, Souverbie-a i Severin-a.
Medu brojnim putovanjima po Ev-
ropi, boravio je 1954 godine u Pari-
zu kao francuski stipendist. Izlazio
je u Italiji, Francuskoj, Španiji i
Jugoslaviji (Zagreb, Beograd, Novi
Sad). Sada priprema izložbe u Ce-
hoslovačkoj i Poljskoj. Kao jugo-
slovenski stipendist radi u Državnoj
najstorskoj radionici Krste Hege-
lušica u Zagrebu.

REDAKCIJA OVOG BROJA
ZAKLJUČENA JE 6 JUNA 1960
GODINE.

Stedeći, 47-i broj „Polja” izaći
će u drugoj polovini meseca sep-
tembra.